

Kényes kérdések

Már hosszabb ideje hozzászoktunk ahhoz, illetve rászoktattak bennünket arra, hogy mások érzékenységét minden alkalommal tiszteletben tartjuk, ám a saját érzékenységünket ért sérelmekről egy szót se ejtsünk, mintha mi sem történt volna. Mirnics Károly igyekszik megtörni ezt a rossz szokást. Egyik tanulmányában ugyanis, mely Szépirodalom és politika cím alatt jelent meg (Aracs, XII. évf. 2. szám) az igen kényes zsidókérdéssel foglalkozik, mégpedig diplomatikusan, azaz egyszerre szókimondóan és megértően.

Mindjárt az elején leszögezi, hogy Kertész Imre nagy magyar Nobel-díjas író. Itt még nem egészen világos, hogy gúnyolódik-e (ironizál-e) vagy őszintén beszél, a későbbiekben azonban ez is kiderül: „Kertész Imrének nemcsak az anyanyelve magyar, de közéleti lényének minden vonatkozása, érzelmi világának rapszodikus ingadozásai, életének minden eseménye a születésétől a haláláig magyaros. Magyaros a zsidó vallása, hitvilága... Akármit is köpködjön a hazájára, Kertész Imre magyar.” Nem tudom, hogy lehet magyar az, aki nem tartja magát annak, mint Kertész Imre.

Németh Lászlót is foglalkoztatta az a kérdés, hogy milyen álláspontra helyezkedjünk az olyan íróval szemben, aki ugyan kitűnően megtanulta a nyelvünket, sokat ellesett szokásainkból, talán több lexikális adatot tud felőlünk, mint mi magunk, de álmában egy kis zsidó családba álmodja vissza magát. „A múlt század vége óta ez a belénk üledett nép egyre több magyar író termel... Szomorj Dezső, aki faja hatezer éves múltjáról annyi melankolikus gyöngédséggel beszél, igazabb író, mint aki hasonló lelkiállapotban semleges témákon kendőzi műmagyarrá magát. Igazabb író, de nem magyar író. Nem hiszem, hogy ezt a tényt Szomorj a szívére venné... Magyar nyelven ma két nép ír, s nem biztos, hogy a magyarság számlál több tollat. Pedig a népek

nyelve és szelleme nem olyan, mint a föld, hogy jó, ha hosszába szántják, de még jobb, ha keresztbe is. Inkább olyan, mint a haj, amelyet ha két irányból fésülsz, bizony, összeborzolódik... Én a teljes szakadást elkerülhetetlennek tartom.” (1927)

Miért beszél Németh László szakadásról? Azért, mert addig minden író, aki magyarul írt, magyar íróként tartottak számon. És még ma is ez a helyzet (lásd Mirnics Károly tanulmányát). Azt hiszem, Németh László álláspontja a helyes. Kertész Imre meggyőző példa erre, hiszen „a magyarokat úgy látja, hogy mióta Ázsiából betörték Európába, képtelenek választani Európa és Ázsia között, Kelet és Nyugat között, a nyugati demokrácia és a keleti despotizmus (vagy teokrácia) között. Bár áttértek a kereszténységre, továbbra is ott él bennük a sztyeppi szilaj törzsi szellemiség, a szittya táltos hit. Csupán az európai viselkedés néhány normáját fogadták el, de igazából sohasem lettek európaiak... Évszázadok óta félnek a néhány százalék zsidótól és a 7 százaléknyi cigányságtól.” Ezt megjegyzés nélkül közli Mirnics, pedig nem kis dologról van szó, hacsak ez nem számít véleménynek: „Kertész Imre annyira ismeri a magyar történelmet..., mint az az egyszerű »kis amerikai«, aki Magyarországra indul, de Budapestet összetéveszti Bukaresttel, és Romániában köt ki az út végén.” Kertész Imrének a véleményében, nyilván, sokan mások is osztoznak, ezért ragadtatta el magát ennyire. Szinte bizonyos, hogy a magyarságot szemmel tartják. Ellenőrizni, megfigyelni azokat szokás, akiktől tartunk, vagy akikkel valamilyen célunk van. Vajon Kertész Imrének és a hozzá hasonlóknak mi lehet a céljuk? Mert félnivalójuk nincsen, hiszen a magyarság talán Európa legvédtelenebb népe, melynek őszinte barátja, hathatós segítője nem volt soha, s ma sincs, tehát veszélytelen. Vagy talán éppen ez az, ami fölbátorítja a rágalmazókat? Nem egy elmeszesedett

agy félrebeszéléséről van tehát szó, hanem nyilván, tudatos, jól megfontolt megnyilvánulásról.

A válasz erre ez lehet: A magyarság nem betört Európába, hanem elfoglalta az őt megillető helyet, mint minden más európai nép. Mindenki ezt tette kivétel nélkül. Viszont Európa őslakóiról csak homályos sejtelmek vannak. Talán az etruszok, britek, gallok voltak azok, esetleg a mai baszkok ősei. Van olyan vélemény, hogy a magyarság ősei is közéjük tartoztak. Mi, magyarok az európai viselkedés normái közül valóban nem vettünk át mindent. Nem vettük át többek közt a hatalommal való visszaélést, az igazságosság mellőzését, a gyarmatosítást, más népek szokásainak a semmibe vételét, a kettős mérce arcátlan alkalmazását stb. Viszont a kereszténység tanításából másoknál többet merítettünk és alkalmaztunk. Bizonytalan az is, hogy ki jött előbb Európába. Így csak az államalapítás időpontja az, ami az igazi jog alapja lehet. Ebben pedig a magyarság igen előkelő helyet foglal el a térség népei között.

Végeredményben Kertész Imre nyilatkozatát úgy is értelmezhetjük, hogy véleménye szerint a magyarság választást előtt áll: vagy Nyugatot választja, vagy Keletet. Más út nincs, az egyik ugyanis kizárja a másikat. Ha tehát teljességgel a Nyugathoz akar tartozni, akkor szakítsa el a még megmaradt keleti hajszálygyökereit is, s a továbbiakban tartsa magát távol Kelettől. Ha viszont Kelethez húz, akkor szedje a sátorfáját, s menjen vissza a nagy fal tövébe az ottani rokonihoz, akik állítólag várnak rá.

Földrajzilag a magyarság határozottan európai nép, s politikai, sőt katonai szempontból is a Nyugat szövetségese. Csakhogy ez a helyzet nem olyan, mint a házasságkötés, s a házaspár kölcsönös viszonya egymáshoz, mely érzelmileg és gazdaságilag is összekapcsolja őket, s a hűségen alapszik, tehát magánügy. A magyarság érzelmi világa, hagyományai, észjárása, de még gazdasági kapcsolatai is – magánügy, melyhez másoknak semmi köze, mert élesen elválasztható a földrajzi és politikai hovatartozástól.

Érdekes, hogy Szegfű Gyula, a Habsburg-párti neves történész hasonló véleményt hangoztatott a múlt század harmincas éveiben, mint most Kertész Imre, vagyis azt, hogy a magyarság két út előtt áll. Németh László írja: Szegfű

szembeállítja a kis magyar utat a nagy magyar úttal, egyik a fajt szimatoló ábrándos, elkülönülő „turáni” magyarság útja, a másik a történelmi magyar nemzeté, amely népek fölött volt egység, elütő színekből csokor. Én úgy érzem, van egy még nagyobb magyar út is: az európai.” (1934) Németh László, ha ma élne, nyilván, örömmel venné az Európai Unióhoz való csatlakozást, „a legnagyobb magyar utat”. Csak attól tartok, nem sok öröme telne benne. A magyarság a Szegfű-féle nagy magyar utat járta ezer éven át. Meg is lett az eredménye ennek az áldásos nagyvonalúságnak és egységnek Trianonban! A harmadik út azonban nem ábránd – a kárhozatos és kigúnyolt kis magyar útnak nevezett, mert eddig még ez az egyetlen út, melyen nem indulhatt el és nem járhatott a magyarság sohasem. Ki kellene már egyszer próbálni. Hátha nem is olyan kárhozatos az, mint ahogy az előjogaikat féltők rémisztgetnek vele. Mindig voltak ugyanis olyanok, akik eltorlaszolták, s tüzzel-vassal megakadályozták minden kapcsolatólvételt Kelettel. (Gondoljunk csak Lodomér érsek áskálódásaira, intrikáira IV. (Kun) László ellen, vagy II. Lajos törökellenes környezetére Mohács előtt.) Remélhetőleg most harmadszorra ez nem fog sikerülni sem Kertész Imrének, sem másoknak a nyugati hatalmasságokhoz fűződő kapcsolataik fölhasználásával, mert mára már a világhelyzet gyökeresen megváltozott. Sok tekintetben ugyanis az egyetemesség, az egységesülés felé haladunk, s Európának a varázsa, vezető szerepe a világban korántsem akkora, mint régen, a gyarmatbirodalmak megszűnése előtt volt. Az amerikaiak, németek igen élénk gazdasági, kereskedelmi stb. kapcsolatban állnak a keletiekkel. De nem csak ők. A magyar sem lehet kivétel. A magyarságnak tehát nincs szüksége arra, hogy válasszon Európa és Ázsia, Kelet és Nyugat között, mint ahogyan más népek sincs. Viszont joga van ahhoz, hogy két vagy több vasat tartson egyidejűleg a tűzben, mint ahogy ezt teszi minden szabad nemzet. A rokonság ápolásához pedig senkinek semmi köze.

A magyarság a néhány százalék zsidótól és a hét százaléknál cigánytól, bizony, félhet, mert ebben az esetben nem a százalékarány, a mennyiség határozza meg a félelem okát. Egy orosz közmondás arról szól, hogy néhány csöpp kát-

rány képes elrontani, ehetetlenné, használhatatlanná tenni egész hordónyi mézet. De azt is tudjuk a pedagógusok panaszaiból, hogy egy-két rossz gyerek, ha a többiek fejére nő, s hangadóvá válik, igen megnehezíti a tanítást az osztályban. Három-négy bűnöző pedig, ha bandába áll össze, élehetlenné tehet egy egész falut, vagy akár kisebb várost is. Németh László írja: „A zsidóság rendkívül erős alkati stigmájú nép. Hasonlíthatatlanul tömörebb és szívósabb faj a magyarnál... Olyanok vagyunk mi, magyarok és zsidók, mint két kísérleti állat, akiket a történelem egy-egy bőrlebernyeggel összevarrt, hogy megnézzze, melyik mérgezi meg a másikat ezen a bőrlebernyegen át.” (1927) Németh László tehát egyenlő súlyú félként kezeli a magyart és a zsidót. Ez nyilvánvaló arányeltolódás, és aránytévesztésre mutat, így kevés köze van a valósághoz. „A zsidóságot nagy zsidó gondolkodók hasonlították az asszonyhoz. Ha van kihez alkalmazkodni, kezes élettárs, ha a férj pipogya, követelőzik, s lábasokat vagdos, fölforgatja a házat... Ahhoz, hogy egy zsidó igazán szabadnak érezze magát, uralkodnia kellene minden nem zsidón... Ideje, hogy a zsidókérdésben egyöntetű magyar közvélemény forrjon ki. Mondjuk ki világosan, hogy nem vagyunk antiszemita.” (1934)

Azt hiszem, hogy a zsidóságnak az asszonyhoz való hasonlítása helyes. Valószínűleg ez a dolog okozza a magyar zsidók és a szerb zsidók magatartásának a különbségét, s azt is, hogy miért nincs szerb Kertész Imre-féle jelenség, sem román, sem egyéb, csupán magyar. A magyarság több évszázados háttérbe szorítottsága, kiszolgáltatottsága és tehetetlensége az, ami ezt a lehetetlen, botránys állapotot lehetővé tette, melyben most vagyunk.

Mirnic Károly egy másik tanulmányában, A középkori uzsorás zsidó bankártól a soknemzetiségű fináncoligarchia önkényuralmáig (*Aracs, 2012. augusztus 20.*) címűben szintén foglalkozik a zsidókérdéssel. Megható az a rokonszenv, melyet a zsidók és a cigányok iránt érez. Nyilván, őt még a részükről személy szerint semmilyen bántódás, sérelem nem érte. „Sajnos a magyarok a múltban tanúbizonyságát adták, hogy nem mindig tudnak tisztán látni politikai és közéleti kérdésekben. Például, még ma is sokan sokszor és ostoba módra zsidóznak... Ki kell mondani...,

hogy a mai világban a zsidókérdés nem érdekes, minimalizálódik: veszít etnikai, vallási jelentőségéből, a gazdasági és politikai folyamatokra gyakorolt hatásából.” Meglehet, hogy így van. A zsidók szellemi fölénye azonban megmaradt, sőt még fokozódott is, miután sikerült meghatározó szerephez jutniuk a tájékoztató eszközökben (médiában) és a szórakoztató iparban, s ez nem lebecsülendő vívmány, mert így kényük-kedvük szerint alakíthatják (formálhatják) a közízlést és a közgondolkodást. „Az iskolák és egyetemek hihetetlen számú nem zsidó bank- és pénzügyi szakembert képeznek ki minden évben... A nagy számok törvényszerűségéből kifolyólag a zsidók száma jelentéktelen lesz a fináncoligarchiában... Mégsem kell szomorkodniuk: jelen lesznek a társadalom minden rétegében, szakmájában, hivatásában... Többé nem kell félniük sem politikai, sem társadalmi csőcseléktől... Engem személy szerint boldoggá tenne, ha már így beszélhetnénk a cigányok – romák felemelkedéséről is... Kína gyors felzárkózása mindenkiben megdöbbenést vált ki. A lélegzetet belénk fojtja.” Ne féljünk tehát sem a zsidóságtól, sem a cigányságtól, a kínaiaktól azonban igen. Figyelemre méltó vélemény, magatartás ez, mert nyilván nem egyedi. A továbbiakban Mirnic Károly észbe kapva váratlanul hangot vált: „A kínaiak... a pénz- és bankügyletek legnagyobb szakértői... Minket, magyarokat szeretnek (mint ahogyan a többi közép-ázsiai mongol, török nép is), mert még mindig rokonoknak tartanak bennünket... Ezt a szeretetet a magunk javára kell fordítani!”

A keleti kérdés már régóta foglalkoztatja az európaiakat, akikhez az oroszok is értendők. Ez természetes, hiszen Keletről gyakran érte támadás őket. Gondoljunk csak a hunokra, avarokra, magyarokra, tatárookra és a törökökre. Az európai népek mindezt aránylag könnyedén átvészelték, s összefogással mindenkor rövidebb-hosszabb idő alatt sikeresen elhárították a veszedelmet, s megmaradtak: egyetlen európai nép sem pusztult el a keletiek támadásától. Nem úgy a keletiek. A támadó hunok, avarok és tatárok eltűntek erről a tájról: egy részüket kiirtották az európaiak, más részük visszavonult Keletre. Csak a magyar és a török maradt meg Európában, noha ez a két testvérnép meggondolatlanul egymás ellen is hadakozott hosszú időn át, ahelyett, hogy összefogott

volna, mint az európaiak. Ez az esztelenség leginkább arra vezethető vissza, hogy a magyarság az elmúlt évszázadok során sohasem volt képes arra, hogy önálló, független politikát folytasson. Mindig mások döntöttek helyette, olyanok, akik csak a saját érdekeiket tartották a szemük előtt. Így a magyarság érdekei mindig háttérbe szorul-

tak, s érzékenységükre senki sem volt tekintettel, s ma sincs.

Ady Endre vagy száz évvel ezelőtt írta egyik versében: „Meddig lesz még úr a betyárság / És pulya had mi, milliók?” Csak remélhetjük, hogy a gyökeres változásra nem kell még újabb száz évet várni.

